SUOMEN LIIKUNNAN ALUEET

Viite: Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko (VNS 12/2025 vp)

Suomen Liikunnan Alueet ry:n lausunto maaseutupoliittisesta selonteosta

Suomen Liikunnan Alueet ry kiittää eduskunnan sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta.

Selonteko tunnistaa liikkumisen lisäämisen, hyvinvoinnin ja maaseudun väestön toimintakyvyn kriittiseksi tekijäksi koko Suomen elinvoimalle ja kriisinkestävyydelle. On hienoa, että aihe on nostettu keskeiseksi teemaksi yhdessä suosituksista. Suositus nro 11 listaa tärkeitä toimenpiteitä aiheen edistämiseksi.

Selonteko myös tunnistaa liikkumismahdollisuuksien polarisaation yhdeksi haasteeksi. Syksyn 2025 Move!-mittauksista tiedämme, että maaseutumaisissa kunnissa noin 42 prosentilla 5.-luokkalaisista ja 46 prosentilla 8.-luokkalaisista oppilaista fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla. Kaupunkimaisissa kunnissa vastaavat osuudet olivat 33 prosenttia ja 38 prosenttia. Tämä osoittaa, että maaseudulla tarvitaan erityistä huomiota ennaltaehkäiseville toimenpiteille. Selonteko tunnistaa hyvin tämän tarpeen, mikä on myös mainittu Valtion Liikuntaneuvoston tulevaisuus- ja ennakointikatsauksessa.

Syntyvyyden laskiessa kuntakohtaisiin palveluverkkoihin tulee myös muutoksia. Koulujen ja palvelupisteiden lakkauttamisen todetaan heikentävän arkiliikkumista. Lähiliikuntaympäristöjen turvaaminen on välttämätöntä lasten, nuorten ja paikallisen väestön yhdenvertaisten liikuntamahdollisuuksien varmistamiseksi.

Tammikuussa 2026 järjestetyssä Toimintakykyinen Suomi -huippukokouksessa kaikki eduskuntapuolueet hyväksyivät parlamentaarisen julkilausuman, jonka tavoitteena on nostaa fyysisen toimintakyvyn tasoa 15 prosenttia vuoteen 2040 mennessä. Laajamittainen sitoutuminen tähän tavoitteeseen on tärkeää ja toteutuakseen tämä tarvitsee monia toimenpiteitä myös maaseudulla.

Suositus 11: Lisätään liikkumista ja vahvistetaan hyvinvointia ja toimintakykyä maaseuduilla, alueelliset erityispiirteet ja -haasteet tunnistaen ja huomioiden

Suositus 11 nostaa esiin tärkeitä toimenpiteitä liikkumisen ja liikunnan edistämiseksi. Suomen Liikunnan Alueet kannattaa lämpimästi näitä toimenpiteitä. Niiden lisäksi haluamme korostaa seuraavien toimenpiteiden tärkeyttä:

- Maakuntien, kuntien ja hyvinvointialueiden strategioissa tulee olla liikunta ja liikkumisen lisääminen prioriteetteinä.
- Maakuntaliittojen, kuntien ja hyvinvointialueiden liikkumisohjelmien tekoon ja toteutukseen tulee varata resursseja. Liikkumisohjelmissa liikkeen lisääminen on poikkihallinnollinen toimenpide maankäytöstä sivistyspalveluihin.
- Ajantasaiset liikuntapaikkasuunnitelmat ovat osa paikallisia liikkumisohjelmia ja ne luovat paremmat mahdollisuudet pitkäjänteiseen liikunta- ja urheiluolosuhdetyön kehittämiseen paikallisesti ja alueellisesti.
- Liikunnallinen elämäntapa opitaan nuorena, joka kantaa halki elämän suojaten myös mielenterveyttä. Lapsen ja nuoren koulupolun liikunnallistamiseen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle tulee varata resursseja. Liikkuvat-kokonaisuudella on iso rooli tässä työssä. On tärkeää, että kunnat hyödyntävät Liikkuvat-kokonaisuuden ja liikunnan aluejärjestöjen asiantuntijuutta tässä työssä.
- Kuntien mahdollisuutta kokeilla Liikkuvat-kokonaisuuden toimintamalleja parannetaan pienentämällä kuntien omavastuuosuuksia lupa- ja valvontaviraston myöntämissä avustushankkeissa.
- Harrastamisen Suomen mallin kehittämisessä tulee huomioida maaseudun koulukuljetukset, jotta kuljetuksista ei muodostu oppilaalle estettä toimintaan osallistumiselle.
- Urheiluseurat tulee ottaa mukaan HSM:n kehitystyöhön. Samalla sillä vahvistetaan myös vapaa-ajan harrastus- ja liikkumismahdollisuuksia maaseudulla.
- EU-rahoituksella on myös jatkossa suuri vaikutus maaseudun ja koko Suomen liikkumisen lisäämisessä ja olosuhteiden kehittämisessä. Muun muassa Leader-rahoituksella on luotu ja kehitetty mittava määrä paikallisista tarpeista nousseita liikkumisen edistämisen hankkeita.
- Uuden EU-rahoituskauden ohjelmatyöhön tulee vaikuttaa siten, että liikunta ja liikkeen lisääminen tunnistetaan tulevissa rahoitusinstrumenteissa myös ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä hyvinvointityössä. Liikuntaan ja urheiluun investointi on myös aluekehittämistä.

Liikunnan aluejärjestöjen rooli kasvaa liikkeen ja liikkumisen edistäjänä alueellisesti lupa- ja hallintoviraston vähentäessä alueellisia verkostoja. Liikunnan aluejärjestöt toimivat tiiviissä yhteistyössä maaseutualueiden kanssa liikunnan edellytysten kehittämistyössä.

Suositus 13: Turvataan kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytyksiä huomioiden niiden kriittinen merkitys maaseuduilla

Suositus 13 tunnistaa kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan kriittisen merkityksen maaseudulle ja ehdotetut toimenpiteet ovat kannatettavia. Lisäksi haluamme korostaa, että liikunta ja urheilu ovat yksi suosituimmista vapaaehtoistyön kohteista vuodesta toiseen ja myös liikunta- ja urheiluseurat kohtaavat selonteossa mainittuja haasteita. Ehdotamme lisäykseksi, että järjestöjä, kuten liikunta- ja urheiluseuroja osallistetaan aktiivisesti näiden toimenpiteiden suunnitteluun ja toimeenpanoon.

3. Yhteenveto

Suomen Liikunnan Alueet ry kiittää lämpimästi maaseutupoliittisen selonteon myönteistä suhtautumista liikuntaan, liikkumisen lisäämiseen ja urheiluun. On tärkeää, että liikkumisen lisäämisen sekä hyvinvoinnin ja toimintakyvyn vahvistaminen on huomioitu omassa suosituksessaan (numero 11). Keskeistä on kuitenkin edistää tätä työtä konkreettisilla toimenpiteillä, joita ehdotamme lausuntomme kautta lisättäväksi selontekoon.

Suomen Liikunnan Alueet ry on liikunnan aluejärjestöjen palvelu- ja yhteistyöjärjestö. 15 liikunnan aluejärjestöä toimivat koko Suomessa yli laji- ja kuntarajojen. Aluejärjestöjen perustehtävänä on päivittäisen liikkeen lisääminen, elinvoimaisen seuratoiminnan ja kuntien liikuntatoiminnan tukeminen. Vaikuttamistyöllä aluejärjestöt yhdessä Suomen Liikunnan Alueet ry:n kanssa edistävät liikunnan edellytyksiä.

Heidi Pekkola

Pääsihteeri

Suomen Liikunnan Alueet ry